

Основні правові засади протидії насильству над дітьми

Сучасний ритм життя все більше ускладнює батькам виконання своїх обов'язків щодо виховання дітей. У сучасній українській сім'ї, в силу повної трудової зайнятості обох з подружжя, все менше часу приділяється дітям. Це призводить до погіршення стану відносин між членами сім'ї, втрати контакту з дітьми, та як наслідок може перерости в насилля над ними. Якщо в сім'ї немає емоційного зв'язку, батьки можуть виміщати свої проблеми на дітях. Багато батьків, жорстоко поводяться з дітьми, часто переживали подібне відношення з боку власних батьків у дитинстві. Нерідко прояви насильства над дітьми є наслідком алкоголізму, наркоманії батьків, інших негативних соціальних та психологічних явищ.

Основним міжнародним правовим документом спрямованим на подолання насильства над дітьми та призиваним захищати їхні права є Конвенція про права дитини, ратифікована Постановою Верховної Ради України 27.02.1991 року. Статтею 19 даної Конвенції передбачено, що держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, а також, у випадку необхідності, для порушення початку судової процедури.

У національному законодавстві України, також, вагоме місце займають положення, які покликані захищати дитину від насильства в сім'ї та регламентують діяльність державних органів щодо попередження і припинення насильства в сім'ї.

Конституція України є тим фундаментальним документом, юридичною базою, норми якої визначають та гарантують охорону і захист прав дітей у нашій державі. У статті 52 Конституції вказано, що діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Центральним же документом, котрий забезпечує детальне правове регулювання сімейних відносин, є Сімейний кодекс України. Сімейний кодекс України визначає основні засади шлюбу, права та обов'язки батьків, дітей та інших членів сім'ї, а також окреслює правові наслідки щодо

невиконання ними цих обов'язків та порушення прав. Зокрема, в ньому передбачено, що батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток, а також її поважати.

Порушення прав та інтересів дитини та жорстоке поводження з нею, за сімейним законодавством може бути підставою для позбавлення батьківських прав.

Зокрема у випадках якщо:

- не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування;
- ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини;
- жорстоко поводяться з дитиною;
- є хронічними алкоголіками або наркоманами;
- вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва;
- засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини.

Варто зазначити, що коли судом при розгляді справ про позбавлення батьківських прав, буде виявлено у діях батьків або одного з них ознаки злочину, правовідносини переходять з ініціативи суду у площину кримінального законодавства.

У виняткових випадках, при безпосередній загрозі для життя або здоров'я дитини, орган опіки та піклування або прокурор мають право постановити рішення про негайне відібрання дитини від батьків.